

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2015. gada 22. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa — Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Regula (EK) Nr. 44/2001 — 1. pants — Piemērošanas joma — Pieteikums par civilprasību krimināllietā — 27. pants — Lis pendens — Prasība, kas celta citas dalībvalsts tiesā — Notiekoša tiesas izmeklēšana — 30. pants — Datums, kurā uzskatāms, ka tiesā ir celta prasība

Lieta C-523/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa, Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 12. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 20. novembrī, tiesvedībā

Aannemingsbedrijf Aertssen NV,

Aertssen Terrassements SA

pret

VSB Machineverhuur BV,

Van Sommeren Bestrating BV,

Jos van Sommeren.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: otrās palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], kas pilda trešās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši K. Toadere [*C. Toader*] (referente), Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*] un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *VSB Machineverhuur BV*, *Van Sommeren Bestrating BV* un *J. van Sommeren* vārdā — *R. van Seumeren, advocaat*,

— Eiropas Komisijas vārdā — *M. Wilderspin* un *G. Wils*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.) 1., 27. un 30. panta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir ticis iesniegts tiesvedībā starp *Aannemingsbedrijf Aertssen NV* un *Aertssen Terrassements SA*, saskaņā ar Beļģijas tiesībām izveidotām sabiedrībām (turpmāk tekstā kopā – “*Aertssen* sabiedrības”), no vienas puses, un *VSB Machineverhuur BV* un *Van Sommeren Bestrating BV*, saskaņā ar Nīderlandes tiesībām izveidotām sabiedrībām, kā arī *J. van Sommeren* (turpmāk tekstā kopā – “*VSB u.c.*”), no otras puses, par krāpniecisku rīcību, kas tiek pārmesta *VSB u.c.*

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Regulas Nr. 44/2001 preambulas 15. apsvēruma formulējums ir šāds:

“Tiesvedības saskaņotās norises interesēs ir jāsamazina paralēlas tiesvedības iespēja un jānodrošina, ka divās dalībvalstīs nepieņem nesavienojamus spriedumus. Ir jāparedz skaidrs un iedarbīgs mehānisms, lai izšķirtu *lis pendens* lietas un saistītas darbības un novērstu problēmas, ko izraisa valstu atšķirības attiecībā uz dienu, kad prasību uzskata par celtu. Šīs regulas nolūkā minētā diena būtu jānosaka autonomi.”

- 4 Šīs regulas I nodaļā “Darbības joma” ir iekļauts tikai 1. pants, kura 1. punktā ir noteikts:

“Šo regulu piemēro civillietās un komercietās neatkarīgi no tiesas būtības. Tā neattiecas jo īpaši uz nodokļu, muitas vai administratīvajām lietām.”

- 5 Minētās regulas 5. pantā, kas ir iekļauts tās II nodaļas 2. iedaļā “Īpašā jurisdikcija”, ir paredzēts:

“Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:

[..]

- 4) attiecībā uz tādu civilprasību par zaudējumu atlīdzināšanu vai restitūciju, kuras pamatā ir kriminālsodāma darbība – tiesā, kurā izskata attiecīgo krimināllietu, ciktāl šīs tiesas jurisdikcijā saskaņā ar tās tiesību aktiem ir civillietu izskatīšana;

[..].”

- 6 Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 9. iedaļā “*Lis pendens* un saistītas prasības” ir iekļauts 27.–30. pants. Šīs regulas 27. pants ir formulēts šādi:

“1. Ja prasības par vienu un to pašu pamatu un priekšmetu starp tām pašām pusēm ir celtas dažādu dalībvalstu tiesās, tad visas tiesas, kas nav tiesa, kurā pirmajā celta prasība, pēc savas iniciatīvas aptur tiesvedību, līdz tiek konstatēta tās tiesas jurisdikcija, kurā pirmajā celta prasība.

2. Ja ir konstatēta tās tiesas jurisdikcija, kurā pirmajā celta prasība, tad visas tiesas, kas nav tiesa, kurā pirmajā celta prasība, atsakās no jurisdikcijas par labu pirmajai minētajai tiesai.”

7. Saskaņā ar minētās regulas 28. pantu:

“1. Ja saistītas prasības tiek izskatītas dažādu dalībvalstu tiesās, tad visas tiesas, kas nav tiesa, kurā pirmajā celta prasība, var apturēt tiesvedību.

2. Ja šīs prasības tiek izskatītas pirmajā instancē, tad visas tiesas, kas nav tiesa, kurā pirmajā celta prasība, pēc kādas puses pieteikuma var arī atteikties no jurisdikcijas, ja attiecīgās prasības ir tās tiesas jurisdikcijā, kurā pirmajā celta prasība, un ja tās tiesību akti ļauj šīs prasības apvienot.

3. Šajā pantā prasības uzskata par saistītām, ja tās ir tik cieši saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt un izlemt kopā, lai izvairītos no riska, ka atsevišķā tiesvedībā tiek pieņemti nesavienojami spriedumi.”

8. Šīs pašas regulas 30. pantā ir paredzēts:

“Šajā iedaļā uzskata, ka prasība ir celta tiesā:

- 1) laikā, kad dokuments, ar ko celta prasība, vai līdzvērtīgs dokuments ir iesniegts tiesā, ar nosacījumu, ka prasītājs pēc tam ir veicis pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai nodrošinātu izsniegšanu atbildētājam; vai
- 2) ja dokuments jāizsniedz pirms iesniegšanas tiesā – laikā, kad to saņem iestāde, kas ir atbildīga par izsniegšanu, ar nosacījumu, ka prasītājs pēc tam ir veicis visus pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai nodrošinātu dokumentu iesniegšanu tiesā.”

Nīderlandes tiesības

9. Civilprocesa kodeksa (*Wetboek van burgerlijke rechtsvordering*) 700. pantā ir noteikts:

“1. Mantas apķilāšanai ir nepieciešama tās tiesas pagaidu noregulējuma tiesneša atļauja, kuras darbības teritorijā atrodas viena vai vairākas attiecīgās lietas, vai, ja apķilāšana neattiecas uz lietām, tās tiesas pagaidu noregulējuma tiesneša atļauja, kuras darbības teritorijā atrodas parādnieka vai jebkuras personas, ko skar apķilāšana, domicils.

2. Atļauja tiek pieprasīta ar pieteikumu, kurā norāda veicamās apķilāšanas būtību un tiesības, uz ko prasītājs atsaucas, kā arī, ja šīs tiesības ir mantiska rakstura prasījums, šā prasījuma summu vai, ja šī summa vēl nav noteikta, prasījuma maksimālo summu, neskarot īpašos nosacījumus, kas attiecībā uz konkrētā veida apķilāšanu ir paredzēti likumā. Pagaidu noregulējuma tiesnesis lemj pēc nepadziļinātas izvērtēšanas. [..]

3. Ja vien prasība pamatlietā atļaujas piešķiršanas datumā jau nav celta, atļauja tiek piešķirta ar nosacījumu, ka prasība tiek celta pagaidu noregulējuma tiesneša noteiktā termiņā, kurš nedrīkst būt īsāks par astoņām dienām pēc apķilāšanas veikšanas. Pagaidu noregulējuma tiesnesis var pagarināt šo termiņu, ja apķilātājs to pieprasa pirms minētā termiņa beigām. [..] Ja prasības celšanai pamatlietā noteiktais termiņš tiek nokavēts, apķilāšana tiek atcelta.

[..]”

Beļģijas tiesības

- 10 Kriminālprocesa kodeksa I grāmatā “Kriminālizmeklēšanas tiesneši un policijas amatpersonas, kas to veic”, ir iekļauta VI nodaļa “Izmeklēšanas tiesneši”. Šā kodeksa VI nodaļas 63. pantā ir noteikts:

“Jebkura persona, kura uzskata, ka tā ir cietusi noziegumā vai kriminālpārkāpumā, var par to iesniegt pieteikumu izmeklēšanas tiesnesim, kura jurisdikcijā ir lieta, un kļūt par civilprasītāju krimināllietā.

Izmeklēšanas tiesnesis, kas izskata attiecīgo lietu, var vismaz vienu reizi pēc vienkārša pieprasījuma iztaujāt jebkuru cietušo, kurš kļūst par civilprasītāju krimināllietā.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 11 *Aertssen* sabiedrības 2013. gada 26. martā, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 63. pantu, *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* (Antverpenes pirmās instances tiesa, Beļģija) izmeklēšanas tiesnesim iesniedza pieteikumu par civilprasību krimināllietā pret *Nicolaas Kraaijeveld*, *VSB Groep BV*, kas ir atbilstoši Nīderlandes tiesībām izveidota sabiedrība, un tās meitasuzņēmumiem *Van Sommeren Bestrating BV* un *VSB Machineverhuur BV*, kā arī pret *Van Sommeren Bestrating BV*, *J. van Sommeren* un *X*, ar pēdējo burtu apzīmējot visas personas, kuras izmeklēšanā tika uzskatītas par tādām, kas ir piedalījušās sodāmās darbībās, saistībā ar kurām ir iesniegts šis pieteikums.
- 12 Minētais pieteikums attiecās uz pārmētiem par krāpšanu. *Aertssen* sabiedrības tajā ir norādījušas, ka tās sev nodarīto kaitējumu provizoriski ir novērtējušas aptuveni EUR 200 000 apmērā.
- 13 *Aertssen* sabiedrības 2013. gada 26. aprīlī, pamatojoties uz Civilprocesa kodeksa 700. pantu, *voorzieningenrechter te Arnhem* (Arnemas pagaidu noregulējuma tiesnesis, Nīderlande) iesniedza pieteikumu par atļaujas piešķiršanu veikt *VSB* u.c. mantas apķīlāšanu. Šāda atļauja tika piešķirta tajā pašā dienā, un *Aertssen* sabiedrības uzdeva veikt šo apķīlāšanu 2013. gada 1. maijā.
- 14 Pēc *VSB* u.c. pieteikuma *voorzieningenrechter te Arnhem* (Arnemas pagaidu noregulējuma tiesnesis) ar 2013. gada 18. jūlija spriedumu lika atbrīvot apķīlāto mantu. Šajā spriedumā ir norādīts, ka pieteikums par civilprasību krimināllietā nevar tikt uzskatīts par prasību pamatlietā Civilprocesa kodeksa 700. panta 3. punkta izpratnē.
- 15 *Aertssen* sabiedrības 2013. gada 19. jūlijā *voorzieningenrechter te Arnhem* (Arnemas pagaidu noregulējuma tiesnesis) atkārtoti pieprasīja atļaut *VSB* u.c. mantas apķīlāšanu. Minētais tiesnesis apmierināja šo pieteikumu 2013. gada 25. jūlijā, taču nolēma, ka tā atļauja ir spēkā ar nosacījumu, ka prasība pamatlietā tiks celta 30 dienu laikā pēc apķīlāšanas.
- 16 *Aertssen* sabiedrības atkārtoti uzdeva veikt apķīlāšanu 2013. gada 29. jūlijā. Lai izpildītu minētā tiesneša uzlikto nosacījumu, *Aertssen* sabiedrības *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa) cēla prasību pēc būtības, kurā tās prasīja atzīt, ka *VSB* u.c. ir atbildīgi par kaitējumu, kas *Aertssen* sabiedrībām esot nodarīts krāpšanas rezultātā, ko esot veikuši *VSB* u.c., un piespried *VSB* u.c. provizoriski līdz šā kaitējuma apmēra galīgajai noteikšanai samaksāt EUR 200 000.
- 17 Taču *Aertssen* sabiedrības prasa *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa), pirmkārt, atzīt, ka tai nav jurisdikcijas, un nospriest, ka Beļģijā izskatīšanā esošais pieteikums par civilprasību krimināllietā ir uzskatāms par prasību pamatlietā Civilprocesa kodeksa 700. panta 3. punkta izpratnē. Šajā ziņā *Aertssen* sabiedrības, atsaucoties uz Regulas Nr. 44/2001 27. panta 2. punktu, apgalvo, ka tai nav jurisdikcijas, ja vien netiek apstrīdēta tās Beļģijas tiesas jurisdikcija, kurā iesniegts pieteikums par civilprasību krimināllietā, – šādā gadījumā iesniedzējtiesai ir jāaptur tiesvedība saskaņā ar minētā 27. panta 1. punktu.

- 18 Pakārtoti tās prasa *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa) apturēt tiesvedību atbilstoši šīs regulas 28. pantam, pamatojoties uz to, ka pamatlieta ir saistīta ar Beļģijā izskatīšanā esošo lietu pēc pieteikuma par civilprasību krimināllietā.
- 19 Vēl pakārtotāk *Aertssen* sabiedrības lūdz šai tiesai nekavējoties apturēt tiesvedību līdz brīdim, kad *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* (Antverpenes pirmās instances tiesa) izmeklēšanas tiesnesis būs izlēmis nodot lietu krimināltiesai vai arī to izbeigt.
- 20 *VSB* u.c. apgalvo, ka pieteikumam par civilprasību krimināllietā, kuru ir iesniegušas *Aertssen* sabiedrības, esot galvenokārt krimināltiesisks raksturs. Rezultātā tie secina, ka pamatlieta neietilpst Regulas Nr. 44/2001 materiālajā piemērošanas jomā. Turklāt *VSB* u.c. apgalvo, ka šai prasībai un pieteikumam, kas iesniegts *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa), nav nedz tā paša priekšmeta, nedz tā paša pamata.
- 21 *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa) uzskata, ka, pirmkārt, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izrietot, ka minētās regulas piemērošanas joma būtībā tiek definēta atbilstoši apstākļiem, kuri raksturo tiesiskās attiecības starp lietas pusēm vai tiesvedības priekšmetu. Tā kā *Aertssen* sabiedrības vēlas saņemt atlīdzību par kaitējumu, kas tām esot nodarīts ar prettiesiskajām darbībām, par kurām esot atbildīgi *VSB* u.c., viņu strīds esot jā kvalificē kā “civillieta vai komerclieta” šīs regulas 1. panta izpratnē. Tādējādi Regula Nr. 44/2001 esot piemērojama tādai lietai kā lieta, kuru izskata *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* (Antverpenes pirmās instances tiesa) izmeklēšanas tiesnesis, pat ja šī lieta tiek izskatīta procesā, kas galvenokārt ir krimināltiesiska rakstura.
- 22 Otrkārt, pieteikuma par civilprasību krimināllietā mērķis neesot tikai kriminālprocesa uzsākšana, bet tas esot vērstis arī uz to, lai kriminālprocesa ietvaros pieteikuma iesniedzējam tiktu piešķirts atlīdzinājums par nodarīto kaitējumu. Lietu, kuras izskata *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* (Antverpenes pirmās instances tiesa) izmeklēšanas tiesnesis un *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa), priekšmets esot līdzīgs. Šajā ziņā abas lietas, ciktāl tas skar apskatītos faktus, attiecoties uz darbībām, kas esot krāpnieciskas, un *Aertssen* sabiedrības uzskata, ka šīs darbības no tiesību normu perspektīvas esot ne vien noziedzīgi nodarījumi, bet arī civiltiesiski delikti. Turklāt Beļģijā iesniegtais pieteikums esot vērstis pret personām, pret kurām ir celta prasība iesniedzējtiesā.
- 23 Līdz ar to ir jānoskaidro, vai tāds pieteikums par civilprasību krimināllietā kā tas, kas ir ticis iesniegts *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* (Antverpenes pirmās instances tiesa) izmeklēšanas tiesnesim Beļģijā, ņemot vērā, ka iepriekšējā izmeklēšana vēl nav noslēgusies, ir uzskatāms par tiesā celtu prasību Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkta izpratnē un, ja tas tā ir, – kurā brīdī šajā tiesā prasība ir tikusi celta šīs regulas 30. panta izpratnē.
- 24 Šajos apstākļos *Rechtbank Gelderland* (Gelderlandes tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai *Aertssen* sabiedrību iesniegtais pieteikums par civilprasību krimināllietā Beļģijas Kriminālprocesa kodeksa 63. un nākamo pantu izpratnē, ievērojot tā iesniegšanas veidu un aktuālo tiesvedības stadiju, ietilpst Regulas Nr. 44/2001 materiālajā piemērošanas jomā?
- Ja atbilde ir apstiprinoša:
- 2) Vai šīs regulas 27. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība ārvalsts tiesā (šajā gadījumā – Beļģijas tiesā) šīs tiesību normas izpratnē ir celta arī gadījumā, ja Beļģijas izmeklēšanas tiesnesim ir iesniegts pieteikums par civilprasību krimināllietā un tiesas iepriekšējā izmeklēšana vēl nav pabeigta?

- 3) Ja atbilde ir apstiprinoša, kurā brīdī prasība, kas izriet no pieteikuma par civilprasību krimināllietā, minētās regulas 27. panta 1. punkta un 30. panta piemērošanas vajadzībām ir uzskatāma par celtu un/vai tādu, kas tiek izskatīta tiesā?
- 4) Ja atbilde ir noraidoša, vai Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pieteikuma par civilprasību krimināllietā iesniegšana var būt pamats tam, ka prasība Beļģijas tiesā vēlāk tiek uzskatīta par celtu šīs tiesību normas izpratnē?
- 5) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša, kurā brīdī prasība Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkta un 30. panta piemērošanas vajadzībām ir uzskatāma par celtu un/vai tādu, kas tiek izskatīta tiesā?
- 6) Ja pieteikums par civilprasību krimināllietā ir iesniegts un tā iesniegšanas brīdī prasība Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkta izpratnē vēl netiek izskatīta, bet iesniegtā pieteikuma izskatīšanas gaitā tā vēlāk ar atpakaļejošu spēku par tādu var tikt uzskatīta pieteikuma iesniegšanas brīdī, – vai no Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkta izriet, ka tiesai, kurā prasība ir celta pēc tam, kad Beļģijas tiesā ir iesniegts pieteikums par civilprasību krimināllietā, ir jāaptur tiesvedība līdz konstatējumam, vai Beļģijas tiesā ir celta prasība minētās regulas 27. panta 1. punkta izpratnē?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 25 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 44/2001 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka pieteikums par civilprasību krimināllietā, kas iesniegts izmeklēšanas tiesnesim, ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, ciktāl tā priekšmets ir prasītājam nodarītā kaitējuma mantisks atlīdzinājums.
- 26 Vispirms ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 44/2001 1. panta 1. punktā ir noteikts, ka to piemēro “civillietās un komerclietās neatkarīgi no tiesas būtības”.
- 27 Tādējādi atbilstoši šīs tiesību normas redakcijai nolēmumi, kurus krimināltiesā ir pieņēmusi civillietās, ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā (šajā ziņā skat. spriedumu *Krombach*, C-7/98, EU:C:2000:164, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 28 Turklāt no Regulas Nr. 44/2001 1. panta 1. punkta izriet, ka tikai noteiktas lietas, kas skaidri minētas šajā regulā, ir izslēgtas no civillietas un komerclietas jēdziena (šajā ziņā skat. spriedumu *Mahamdia*, C-154/11, EU:C:2012:491, 38. punkts).
- 29 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, lai pēc iespējas nodrošinātu to tiesību un pienākumu vienlīdzību un vienveidību, kas dalībvalstīm un ieinteresētajām personām izriet no minētās regulas, jēdziens “civillietas un komerclietas” nav jāinterpretē kā vienkārša atsauce uz vienas vai otras attiecīgās valsts tiesībām. Minētais jēdziens ir jāuzskata par autonomu jēdzienu, kurš ir jāinterpretē, pamatojoties, pirmkārt, uz Regulas Nr. 44/2001 mērķiem un sistēmu un, otrkārt, vispārējiem tiesību principiem, kas izriet no valstu tiesību sistēmu kopuma (spriedumi *Schneider*, C-386/12, EU:C:2013:633, 18. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 30 Lai noteiktu, vai kāds jautājums ietilpst vai neietilpst minētās regulas piemērošanas jomā, ir jāizvērtē apstākļi, kuri raksturo tiesiskās attiecības starp lietas pusēm vai tiesvedības priekšmetu (spriedums *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 31 Šajā ziņā sprieduma *Sonntag* (C-172/91, EU:C:1993:144) 19. punktā Tiesa ir secinājusi, ka, pat ja civilprasība ir piesaistīta kriminālprocesam, šī prasība, kas ir celta, lai saņemtu atlīdzinājumu par privātpersonai ar sodāmu nodarījumu radītu kaitējumu, saglabā savu civiltiesisko raksturu. Proti, līgumslēdzēju valstu tiesību sistēmās parasti tiek atzīts, ka tiesības saņemt atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts krimināltiesiski sodāmas rīcības rezultātā, ir civiltiesiska rakstura.
- 32 Šajā gadījumā, kaut arī pieteikuma par civilprasību krimināllietā mērķis ir publiskās apsūdzības procesa uzsākšana un kaut arī izmeklēšana, ko veic Beļģijas tiesa, kurā tas ir iesniegts, ir krimināltiesiska rakstura, tā tomēr ir vērsta uz starp privātpersonām pastāvoša strīda izšķiršanu par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, attiecībā uz kuru viena no šīm personām uzskata, ka tas tai ir nodarīts citu personu krāpnieciskas rīcības rezultātā. Tādējādi tiesiskās attiecības starp pusēm pamatlietā ir jākvalificē kā “privāttiesību juridiskās attiecības”, un tādēļ tās ietilpst jēdzienā “civillietas un komerclietas” Regulas Nr. 44/2001 izpratnē (pēc analogijas skat. spriedumu *Realchemie Nederland*, C-406/09, EU:C:2011:668, 41. punkts).
- 33 Turklāt šīs regulas vispārējā sistēma neliek obligāti saistīt pakārtotas prasības veidu ar pamatprasības veidu (pēc analogijas skat. spriedumu *de Cavel*, 120/79, EU:C:1980:70, 7.–9. punkts).
- 34 It īpaši Regulas Nr. 44/2001 5. panta 4. punktā krimināltiesai, kuras nolēmumi acīmredzami ir izslēgti no šīs regulas piemērošanas jomas, ir piešķirta jurisdikcija izskatīt civilprasību, kas ir pakārtota publiskai apsūdzībai, un rezultātā par civilprasību pieņemtais nolēmums ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā. Tādējādi no šīs tiesību normas izriet, ka minētās regulas piemērošanas jomā ir prasība par kaitējuma atlīdzināšanu, kas ir pakārtota publiskai apsūdzībai, kura tās krimināltiesiskā rakstura dēļ ir izslēgta no šīs regulas piemērošanas jomas.
- 35 Līdz ar to, kaut arī krimināltiesā iesniegta prasība par kaitējuma atlīdzināšanu ir pakārtota publiskai apsūdzībai, šāda prasība ietilpst jēdzienā “civillietas un komerclietas” minētās regulas 1. panta izpratnē.
- 36 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Regulas Nr. 44/2001 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka pieteikums par civilprasību krimināllietā, kas iesniegts izmeklēšanas tiesnesim, ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, ciktāl tā priekšmets ir prasītājam nodarītā kaitējuma mantisks atlīdzinājums.

Par otro jautājumu

- 37 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība šīs tiesību normas izpratnē ir celta, kad pieteikums par civilprasību krimināllietā ir ticis iesniegts izmeklēšanas tiesnesim, kaut arī attiecīgās lietas izmeklēšana vēl nav noslēgusies.
- 38 Ir jāatgādina, ka jēdzieni, kas minētās regulas 27. pantā lietoti, lai noteiktu *lis pendens* situāciju, ir jāinterpretē autonomi saistībā ar šīs regulas sistēmu un tās mērķiem (spriedums *Cartier parfums-lunettes* un *Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, EU:C:2014:109, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 39 Viens no Regulas Nr. 44/2001 mērķiem, kā izriet no tās preambulas 15. apsvēruma, ir samazināt paralēlas tiesvedības iespēju un nodrošināt, ka divās dalībvalstīs netiek pieņemti nesavienojami nolēmumi, ja vienas un tās pašas lietas izskatīšana ir vairāku tiesu jurisdikcijā. Tieši šajā ziņā Eiropas Savienības likumdevējs ir paredzējis ieviest skaidru un efektīvu mehānismu *lis pendens* situāciju atrisināšanai. No tā izriet, ka, lai sasniegtu šos mērķus, minētās regulas 27. pants ir jāinterpretē plaši (šajā ziņā skat. spriedumus *Mærsk Olie & Gas*, C-39/02, EU:C:2004:615, 32. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī *Cartier parfums-lunettes* un *Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, EU:C:2014:109, 40. punkts).

- 40 Saskaņā ar minētā 27. panta redakciju tas ir piemērojams, ja puses divās tiesvedībās, kas notiek dažādās dalībvalstīs, ir tās pašas un ja prasības ir par vienu un to pašu pamatu un priekšmetu – neviens cits nosacījums minētajā tiesību normā nav paredzēts (šajā ziņā skat. spriedumu *Gubisch Maschinenfabrik*, 144/86, EU:C:1987:528, 14. punkts).
- 41 Pirmkārt, runājot par pušu identiskumu Regulas Nr. 44/2001 27. panta izpratnē, no spriedumiem *Sonntag* (C-172/91, EU:C:1993:144, 19. punkts) un *de Cavel* (120/79, EU:C:1980:70, 7.–9. punkts) izriet, ka tiesības saņemt atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar rīcību, kura ir kriminālprocesa priekšmets, saglabā savu civiltiesisko raksturu, jo šīs regulas vispārējā sistēma neliek obligāti saistīt pakārtotas prasības veidu ar pamatprasības veidu. To identiskums ir jāizvērtē neatkarīgi no vienas vai otras puses stāvokļa abos procesos (spriedums *Tatry*, C-406/92, EU:C:1994:400, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Šajā gadījumā apstākļi, ka publiskās apsūdzības uzturēšana nav civillietas pušu kompetencē, nevar mainīt to, ka šīs puses ir identiskas ar prasītājiem un atbildētājiem iesniedzējtiesā ierosinātajā lietā, ciktāl uz viņiem attiecas arī pieteikums par civilprasību krimināllietā, kas ir iesniegts *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* (Antverpenes pirmās instances tiesa) izmeklēšanas tiesnesim.
- 43 Otrkārt, runājot par pamatu Regulas Nr. 44/2001 27. panta izpratnē, tas ietver faktus un tiesību normu, kas norādīti kā prasības pamatojums (šajā ziņā skat. spriedumu *Mærsk Olie & Gas*, C-39/02, EU:C:2004:615, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Šajā gadījumā abās paralēlajās tiesvedībās *Aertssen* sabiedrības uzskata, ka tām ir nodarīts kaitējums ar krāpniecisku rīcību. Šajos apstākļos nevar tikt izslēgts, ka šīm tiesvedībām ir tas pats pamats, taču par to ir jāpārlicinās iesniedzējtiesai, balstoties uz visu norādīto faktu un tiesību normu izvērtējumu.
- 45 Treškārt, runājot par priekšmetu Regulas Nr. 44/2001 27. panta izpratnē, Tiesa ir precizējusi, ka to veido prasības mērķis (šajā ziņā skat. spriedumu *Gantner Electronic*, C-111/01, EU:C:2003:257, 25. punkts un tajā minētā judikatūra). Šis jēdziens neaprobežojas tikai ar prasību formālu identiskumu (šajā ziņā skat. spriedumu *Gubisch Maschinenfabrik*, 144/86, EU:C:1987:528, 17. punkts), un tas tiek interpretēts plaši (šajā ziņā skat. spriedumu *Nipponkoa Insurance Co. (Europe)*, C-452/12, EU:C:2013:858, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 46 Šajā gadījumā nav strīda par to, ka *Aertssen* sabiedrības prasa atlīdzināt tām nodarīto kaitējumu, kas provizoriski ir aplēsts aptuveni EUR 200 000 apmērā.
- 47 Tādējādi – neskarot pārbaudi, kas jāveic iesniedzējtiesai, – šķiet, ka visi šā sprieduma 40. punktā uzskaitītie kritēriji ir izpildīti.
- 48 Turklāt vispirms ir jāatgādina, ka ar Regulu Nr. 44/2001 izveidotais mehānisms *lis pendens* gadījumu atrisināšanai ir objektīvs un automātisks (pēc analogijas skat. spriedumu *Gantner Electronic*, C-111/01, EU:C:2003:257, 30. punkts) un tas balstās uz hronoloģisko secību, kādā prasības attiecīgajās tiesās ir tikušas celtas (šajā ziņā skat. spriedumus *Weber*, C-438/12, EU:C:2014:212, 52. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī pēc analogijas *A*, C-489/14, EU:C:2015:654, 30. punkts).
- 49 Turpinājumā ir jānorāda, ka, tā kā Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punktā nav iekļauti nekādi izņēmumi, tas attiecas uz visām prasībām, kas ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā. Tādējādi, kā Tiesa ir konstatējusi šā sprieduma 36. punktā, pieteikums par civilprasību krimināllietā, kas iesniegts izmeklēšanas tiesnesim, ietilpst šajā piemērošanas jomā.
- 50 Visbeidzot, kā tika atgādināts šā sprieduma 39. punktā, Regulas Nr. 44/2001 27. pants, ņemot vērā izvīzīto mērķi, proti, samazināt paralēlas tiesvedības iespēju un nodrošināt, ka netiek pieņemti nesavienojami nolēmumi, ir jāinterpretē plaši. Līdzko persona ir kļuvusi par civilprasītāju procesā izmeklēšanas tiesā, vēršanās jebkurā citā tiesā citā dalībvalstī saistībā ar šo pašu civilprasību, proti,

prasību, kura attiecas uz tām pašām pusēm un kuras priekšmets un pamats ir tas pats, nozīmētu, ka, ja šā panta piemērošana tiktu izslēgta, notiktu paralēlas tiesvedības un rastos risks, ka tiktu pieņemti nesavienojami nolēmumi, bet tas būtu pretrunā šim mērķim.

- 51 Šajā ziņā, kā savos rakstveida apsvērumos norāda Eiropas Komisija, apstāklim, ka pastāv nenoteiktība attiecībā uz izmeklēšanas iznākumu, nav nozīmes. Proti, šāda nenoteiktība ir raksturīga jebkura veida lietai, kas ir izskatīšanas procesā, un tādējādi tā pastāv katrā lietā, kurā var rasties *lis pendens* situācija.
- 52 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība šīs tiesību normas izpratnē ir celta, kad pieteikums par civilprasību krimināllietā ir ticis iesniegts izmeklēšanas tiesnesim, kaut arī attiecīgās lietas izmeklēšana vēl nav noslēgusies.

Par trešo jautājumu

- 53 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, kā ir jāinterpretē Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkts un 30. pants, lai situācijā, kad persona izmeklēšanas tiesnesim iesniedz pieteikumu par civilprasību krimināllietā, noteiktu datumu, kurā ir uzskatāms, ka prasība šajā tiesā ir celta šo tiesību normu izpratnē.
- 54 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar šīs regulas 27. panta 1. punktu *lis pendens* situācijā, kurā ir iesaistītas dažādu dalībvalstu tiesas, tiesa, kas nav tiesa, kurā pirmajā celta prasība, pēc savas ierosmes aptur tiesvedību, līdz tiek konstatēta tās tiesas jurisdikcija, kurā pirmajā celta prasība. Otrkārt, minētās regulas 27. panta 2. punktā ir paredzēts, ka, ja ir konstatēta tās tiesas jurisdikcija, kurā pirmajā celta prasība, tad tiesa, kas nav tiesa, kurā pirmajā celta prasība, atsakās no jurisdikcijas par labu pirmajai minētajai tiesai.
- 55 Turklāt, ciktāl šā sprieduma 40. punktā izklāstītie materiāltiesiskie nosacījumi ir izpildīti, *lis pendens* situācija pastāv no brīža, kad divu dažādu dalībvalstu tiesās ir galīgi celta prasība, proti, pirms atbildētājiem ir bijusi iespēja paust savu nostāju (šajā ziņā skat. spriedumu *Gantner Electronic*, C-111/01, EU:C:2003:257, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 56 Regulā Nr. 44/2001 nav precizēts, ar kādiem nosacījumiem tās tiesas, kurā pirmajā ir celta prasība, jurisdikcija ir jāuzskata par “konstatētu” šīs regulas 27. panta izpratnē (spriedums *Cartier parfums-lunettes* un *Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, EU:C:2014:109, 31. punkts). Taču, kā tika atgādināts šā sprieduma 48. punktā, šajā pantā paredzētais procesuālais noteikums balstās uz hronoloģisko secību, kādā attiecīgajās tiesās ir celtas prasības.
- 57 Minētās regulas 30. pantā vienveidīgi un autonomi ir noteikts datums, kurā šīs regulas II nodaļas 9. iedaļas, kas attiecas uz *lis pendens*, piemērošanas nolūkos ir uzskatāms, ka tiesā ir celta prasība. Šajā pantā ir paredzēts, ka prasība ir celta vai nu brīdī, kad dokuments, ar ko celta prasība, vai līdzvērtīgs dokuments ir iesniegts tiesā, ar nosacījumu, ka prasītājs pēc tam ir veicis pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai nodrošinātu izsniegšanu atbildētājam, vai, ja dokuments jāizsniedz pirms iesniegšanas tiesā, – brīdī, kad to saņem iestāde, kas ir atbildīga par izsniegšanu, ar nosacījumu, ka prasītājs pēc tam ir veicis visus pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai nodrošinātu dokumentu iesniegšanu tiesā. Tādējādi ir paredzēti divi veidi, kā valstu tiesās celt prasības, – iesniedzot tiesā dokumentu, ar ko celta prasība, vai izsniedzot šo dokumentu.
- 58 Līdz ar to iesniedzējtiesai šajā gadījumā ir jāpārbauda, vai *Aertssen* sabiedrībām, kad tās iesniedza pieteikumu par civilprasību krimināllietā, atbilstoši piemērojamajam valsts tiesībām bija pienākums šo pieteikumu iepriekš izsniegt.

- 59 Ja šāda iepriekšējās izsniegšanas pienākuma nav, būtu jāsecina, ka *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* (Antverpenes pirmās instances tiesa) izmeklēšanas tiesnesim prasība ir iesniegta dienā, kad šajā tiesā tika iesniegts minētais pieteikums par civilprasību krimināllietā, taču ar nosacījumu, ka *Aertssen* sabiedrības ir veikušas pasākumus, kuri, pamatojoties uz valsts tiesībām, tām bija jāveic, lai iesniegtais dokuments tiktu pēc tam izsniegts atbildētājiem. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Aertssen* sabiedrības ir iesniegušas savu pieteikumu par civilprasību krimināllietā pret atbildētājiem, kuru identitāte ir zināma, proti, pret personām, kas minētas šā sprieduma 11. punktā.
- 60 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 30. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja kāda persona izmeklēšanas tiesnesim iesniedz pieteikumu par civilprasību krimināllietā, iesniedzot tādu dokumentu, kurš saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām nav jāizsniedz pirms šīs iesniegšanas, ir uzskatāms, ka prasības celšanas datums attiecīgajā tiesā ir datums, kurā šis pieteikums ir ticis iesniegts.

Par ceturto līdz sesto jautājumu

- 61 Ceturtais jautājums ir uzdots gadījumā, ja atbilde uz otro jautājumu būtu noliedzīga; tā kā atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, uz ceturto jautājumu nav jāatbild. Ņemot vērā atbildes uz pirmo un trešo jautājumu, uz piekto un sesto jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 62 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās 1. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka pieteikums par civilprasību krimināllietā, kas iesniegts izmeklēšanas tiesnesim, ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā, ciktāl tā priekšmets ir prasītājam nodarītā kaitējuma mantisks atlīdzinājums;**
- 2) **Regulas Nr. 44/2001 27. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība šīs tiesību normas izpratnē ir celta, kad pieteikums par civilprasību krimināllietā ir ticis iesniegts izmeklēšanas tiesnesim, kaut arī attiecīgās lietas izmeklēšana vēl nav noslēgusies;**
- 3) **Regulas Nr. 44/2001 30. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja kāda persona izmeklēšanas tiesnesim iesniedz pieteikumu par civilprasību krimināllietā, iesniedzot tādu dokumentu, kurš saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām pirms šīs iesniegšanas nav jāizsniedz, ir uzskatāms, ka prasības celšanas datums attiecīgajā tiesā ir datums, kurā šis pieteikums ir ticis iesniegts.**

[Paraksti]